

derna har dessa regeringars strävan att omvandla samhällsordningen efter socialistiskt mönster framkallat en opposition, vars skarpa betingas av uppfattningen att icke blott välståndet utan också den medborgerliga friheten är i fara.

Faran i denna sistnämnda variant av parlamentarism ligger främst däri att den skarpa klyvningen i regering och opposition stegrar de allmänna politiska motsättningarna och omöjliggör den samförstånds- och uppgörelsepolitik som är demokratins särmerke. Demokrati innebär inte att 51 procent beslutar en åtgärd som avskys av 49 procent, utan att statsstyrelsen handlar så att det stora flertalet, även de kritiska, utan alltför starkt missnöje kan godta vad som sker. Ett majoritetsstyre som icke hämmas av denna synpunkt leder antingen till en mer eller mindre mafferad diktatur eller också till omkastningar som bringar samhällsordningen i fara: om den hänsynslöst behandlade minoriteten blir majoritet, frestas den att begagna sin makt för att omintetgöra de förtäliga åtgärderna.

Det skede svensk politik nu genomlöper var likväl ofrånkomligt. På den inrikespolitiska stiltjen under kriget måste friskare vindar komma, såvida politiken inte skulle sjunka ned till en byråkrati med retorisk utsmyckning. Den strid kring socialiseringen som under årtionden uppskjutits genom socialdemokratins försiktighet och oro måste komma i form av en öppen debatt, som trängde ned till det centrala problemet om socialism och medborgerlig frihet. Vissa drag i regeringspolitiken, som i lika mån färgats av doktrinarism och ren oskicklighet, har givit meningsbyttningarna en skarpa utöver vad som betingades av samregeringens upplösning på sommaren 1945. I närvarande läge är det de borgerliga partiernas plikt att med all kraft fullfölja den kritiska linjen. De närmaste åren kan bli avgörande för frågan om Sverige skall förbli en fri social demokrati eller glida över till tvångshushållning med en totalitär regim som slutpunkt.

58
67
34
189

På längre sikt är situationen en annan. Hos den ojämförligt största delen av svenska folket råder säkerligen enighet om syften som sedan årtionden företräts av skilda huvudriktningar inom svensk politik. Högerns känsla för nationen och försvaret, liberalismens känsla för frihet och folkstyrelse, socialdemokratins känsla för sociala reformer — dessa linjer har för de flesta så småningom smält samman till en enhet. Om de socialiseringstendenser som för närvarande behärskar socialdemokratim försvagas — ingen anledning finns att tro att de stödes av en folkmajoritet — och om den medborgerliga friheten återfår sin gamla rangplats inom detta parti, uppstår förutsättningar för avspänning och samverkan. Att en mycket stor del av väljarna önskar en sådan utveckling har gång efter annan klarlagts. En återgång till minoritetsparlamentarismen med dess svaga regeringar och taktiska finter önskas icke av någon. Att regera med något över hälften mot något under hälften blir i längden omöjligt — vem som än regerar. Den strid som nu förs och måste föras blir meningsfull endast om ett nytt skede av jämvikt och samarbete framstår som målet.

12/5

ARBETSSTUDIER PÅ

FÖRFATTARE

I Nils-Olof Franzéns "Hur stora författare arbeta" (Natur och Kultur, 8 kr.), en skrift på två hundra sidor, ges en mängd upplysningar om författares arbetssätt: hur regelbundet och länge de skriver, hur fort de arbetar, hur de samlar material osv. Det är en roande genre, och många uppgifter och anekdoter i Franzéns bok är av intresse. Men i förhållande till bokens omfång är behållningen inte stor, det hela blir en samling notiser. Härtill bidrar att urvalet av behandlade författare verkar ganska godtyckligt och att något försök att ställa och lösa problem inte görs. Då Franzén — vilket inte är ofta — vågar sig på att generalisera blir resultatet knappast lyckligt. En romantiker, sägs det, kan inte arbeta som en realist; för den förre är inspirationen "det benådade ögonblick som inte kunde manas fram annat än möjligen med narkotika; orimligt alltså att målmedvetet ägna ett visst bestämt antal timmar av dygnet åt författarverksamhet". För en realist som Balzac föreligger däremot "en medveten avsikt att

realistiskt skildra människor och miljöer, en avsikt som bara kunde förverkligas med regelbundet arbete och åter arbete". Men någon bevisning ges alls inte för denna tes. Och varför skulle en romantisk författare nödvändigt ha en romantisk eller rättare sagt fantastisk uppfattning just om arbetssättet. Romantikerna Walter Scott, Southey och Hugo skrev under långa tider lika duktigt som realisterna Balzac och Flaubert. Godtyckligt är också att göra en liknande skillnad mellan poeter och prosaister.

H. T—n